

Procesuiranje predmeta ratnih zločina u Bosni i Hercegovini (2004 – 2023)¹

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) vrši sveobuhvatno praćenje postupaka pred tužilaštvima i sudovima u predmetima ratnih zločina u Bosni i Hercegovini (BiH) od 2004. godine.² U svrhu upotpunjavanja praćenja postupaka, Misija je 2014. godine započela provođenje Projekta praćenja rada na predmetima ratnih zločina (WCMP), finansiranog sredstvima Evropske unije, u sklopu kojega Misija prikuplja i analizira podatke u vezi sa neriješenim predmetima u fazi prije podizanja optužnice za svaki prijavljeni potencijalni predmet ratnog zločina. Oslanjajući se na ove izvore podataka, u ovom sažetom prikazu daje se statistički pregled okončanih predmeta ratnih zločina i onih koji su u toku pred svim sudovima (nakon potvrđivanja optužnice) i tužilaštvima (prije potvrđivanja optužnice) u BiH.³ U ovom sažetom prikazu također se predstavljaju i ključni trendovi u procesuiranju predmeta seksualnog nasilja u oružanom sukobu.

Neriješeni predmeti ratnih zločina na svim nivoima pravosuđa u BiH

Sva tužilaštva u BiH imaju značajan broj neriješenih predmeta ratnih zločina, s tim da pod tim predmetima podrazumijevamo predmete na svim nivoima pravosuđa u BiH u kojima su ratni zločini prijavljeni, ali ih tužilaštva još nisu procesuirala. Osim 322 predmeta ratnih zločina u kojima je osumnjičeni poznat (KTRZ), od ukupnog broja neriješenih predmeta, ovaj broj neriješenih predmeta uključuje 2.919 prijavljenih ratnih zločina u kojima osumnjičeni nije poznat (KTN) ili pak nije izvjesno postojanje krivičnog djela ratnih zločina (KTA). S obzirom na tempo rješavanja KTN i KTA predmeta, sve je manje vjerovatno da će oni ikada doći u fazu potvrđivanja optužnice ili daljeg toka postupka.

Kako bi se potaklo efikasno i učinkovito procesuiranje neriješenih predmeta, Državnom strategijom za rad na predmetima ratnih zločina (Strategija) – usvojenom 2008. i revidiranom 2020. godine (Revidirana strategija)⁴ – predviđeno je da

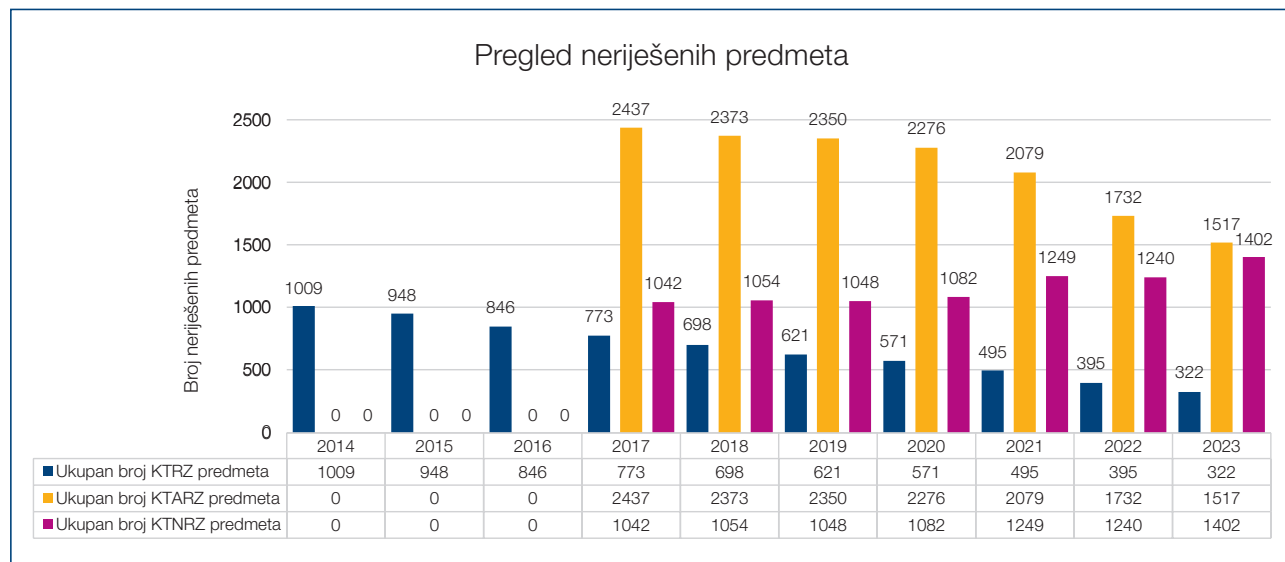
¹ Ovaj sažeti prikaz sadrži podatke dostupne Misiji i koje je Misija potvrdila, zaključno sa 31. decembrom 2023. godine. S obzirom na to da je Misija pratila različite podatke u različitim periodu, vremenski rasponi na koje se odnose podaci mogu varirati. Osim toga, prilikom vršenja analize, Misija je uzela u obzir neminovan uticaj pandemije COVID-19 na rad i efikasnost pravosuđa u BiH.

² Termin „ratni zločini“ koristi se za predmete koji uključuju optužbe za genocid, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine u skladu sa odredbama međunarodnog humanitarnog prava.

³ U svrhu očuvanja objektivnosti Programa za praćenje sudskih postupaka Misije, svaka rasprava o predmetima koji su u toku, uključujući i one koji su u fazi prije podizanja optužnica, ograničena je na kvantitativne podatke.

⁴ (Revidirana) strategija predviđa kriterije za ocjenu činjenične i pravne složenosti predmeta. Vidjeti, Aneks A (Revidirane) strategije. Iako je Strategija pretrpila značajne izmjene i dopune tokom procesa revizije, suština strateških ciljeva ostala je uglavnom neizmijenjena, čime je osiguran kontinuitet i dosljednost u provođenju Strategije nakon revidiranja. Stoga, kada se u ovom dokumentu govori o strateškim ciljevima, poziva se i na prvobitnu i na Revidiranu strategiju, ukoliko nije drugačije naznačeno.

Pregled neriješenih predmeta

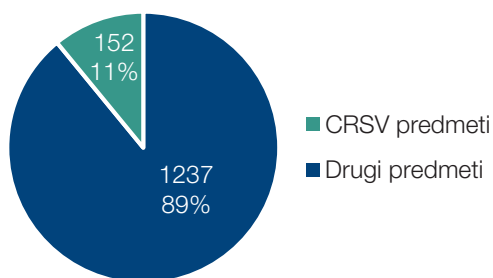

Ustupljeni predmeti (2009 – 2023)*

Predmeti ustupljeni na nivo:	Oznaka predmeta	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupno
Federacije BiH (FBiH)	KTA	0	3	1	11	6	2	1	2	2	5	0	0	2	5	5	45
	KTN	0	0	0	0	0	0	0	0	1	83	34	118	93	40	36	405
	KTRZ	3	31	15	134	37	32	20	25	13	38	16	38	16	10	4	432
Republike Srpske (RS)	KTA	0	0	0	1	2	0	0	0	2	6	1	0	0	7	4	23
	KTN	0	1	0	0	0	0	0	0	0	9	13	69	71	36	30	229
	KTRZ	3	9	8	70	13	9	11	4	5	24	10	24	8	7	2	207
Brčko distrikta BiH (BDBiH)	KTA	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	4
	KTN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	11	18	5	2	37
	KTRZ	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	7
UKUPNO		6	45	25	217	58	43	32	31	24	167	75	260	209	114	83	1389

* Izraz „ustupljeni predmeti“ odnosi se na predmete koje je Sud BiH ustupio sudovima u entitetima i BDBiH, u skladu sa članom 27/27a Zakona o krivičnom postupku BiH. Ovaj grafikon sadrži podatke od 2009. godine, nakon usvajanja Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina do kraja 2023. godine, što predstavlja najnovije potpune podatke dostupne Misiji.

Udio CRSV predmeta u ustupljenim predmetima (2009 - 2023)

Tužilaštvo BiH u svom radu prioritizira najsloženije predmete, na osnovu kriterija u pogledu težine krivičnog djela i svojstva i uloge počinitelja te da se rješenjem Suda BiH⁵ vođenje postupaka u manje složenim predmetima ustupi sudovima u entitetima i Brčko distriktu BiH (BDBiH). Nakon početnog usporenog tempa ustupanja predmeta, niz sastanaka koje je omogućila Misija u 2018. godini, rezultirao je time da je Tužilaštvo BiH izvršilo ocjenu složenosti neriješenih KTRZ predmeta i najavilo ustupanje preostalih manje složenih predmeta sudovima u entitetima i BDBiH. Dakle, svi preostali predmeti u Tužilaštvu BiH trebali bi biti složeni u skladu sa kriterijima utvrđenim Aneksom A Revidirane strategije. Misija trenutno vrši analizu optužnica koje je podiglo Tužilaštvo BiH kako bi se utvrdilo da li je to provedeno u praksi.

Važno je spomenuti da je od ukupno 1.389 ustupljenih predmeta, Tužilaštvo BiH ustupilo samo 152 predmeta koji obuhvataju navode seksualnog nasilja u oružanom sukobu (CRSV predmeti), što može ukazivati na to da se takvi predmeti načelno ocjenjuju kao složeni.

Misija je i dalje zabrinuta zbog **ustupanja velikog broja KTN i KTA predmeta, uključujući 77 takvih predmeta ustupljenih 2023. godine.** Bez utvrđenog identiteta osumnjičenog i bez utvrđenog postojanja krivičnog djela, nije moguće ocijeniti ni ulogu osumnjičenog u počinjenju krivičnog djela niti se može izvršiti precizna analiza moguće povezanosti i konteksta događaja sa drugim neriješenim i okončanim predmetima Tužilaštva BiH.⁶ Ovo dalje otežava adekvatnu ocjenu složenosti predmeta u skladu sa relevantnim kriterijima iz Aneksa A kako bi se utvrdilo da li neki predmet ispunjava kriterije za ustupanje. Iako pravosudne institucije u entitetima i BDBiH načelno imaju kapacitete za istragu i krivično gonjenje predmeta ratnih zločina, oni imaju znatno ograničene ljudske resurse u odnosu na Tužilaštvo BiH i nemaju pristup specijaliziranim jedinicama za istragu ratnih zločina Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA).⁷

⁵ Vidjeti član 7(1) Zakona o Sudu BiH – prečišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, 49/09, 74/09, 97/09.

⁶ *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina u Bosni i Hercegovini* (2022) str. 23-25, *Upravljanje predmetima ratnih zločina u postupku pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine* (2019), str. 16.

⁷ *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina u Bosni i Hercegovini* (2022) str. 25.

Potvrđene optužnice (2014 - 2023) (broj optuženih prikazan u zagradama)

Nivo pravosuđa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti
BiH	57 (116)	49 (131)	36 (90)	30 (67)	36 (98)	17 (40)	12 (32)	16 (43)	24 (72)	14 (65)
FBIH	21 (26)	20 (22)	21 (34)	12 (17)	11 (17)	13 (14)	3 (3)	11 (12)	11 (14)	15 (28)
RS	16 (25)	15 (18)	12 (18)	7 (15)	10 (13)	5 (5)	3 (4)	3 (3)	9 (16)	7 (10)
BD BiH	3 (4)	1 (1)	0	0	2 (2)	1 (2)	1 (1)	0	0	1 (1)
Ukupno: 525	97 (171)	85 (172)	69 (142)	49 (99)	59 (130)	36 (61)	19 (40)	30 (58)	44 (102)	37 (104)

* Podaci su dobiveni na osnovu praćenja sudskih postupaka koje je Misija provela u sklopu Projekta za praćenje rada na predmetima ratnih zločina, koji je finansirala EU, a s čijim provođenjem je početo 2014. godine.

Predmeti koji su u toku (nakon podizanja optužnice)

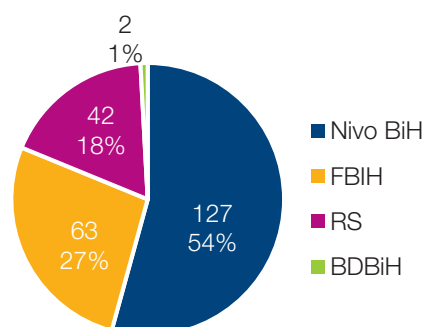
Zaključno s krajem 2023. godine, na svim nivoima pravosuđa u BiH bilo je **234 predmeta koji su u toku**. Od tog broja, u njih šest čekalo se na potvrđivanje optužnice; 98 ih je bilo u fazi prije izjašnjenja o krivnji; u 22 predmeta čekalo se na početak glavnog pretresa; a njih 108 bili su u fazi glavnog pretresa, ponovnog suđenja, ili žalbenog postupka. **Od toga, 53 predmeta sa 124 optužena** – koji čine skoro četvrtinu svih neokončanih predmeta ratnih zločina pred sudovima u cijeloj BiH – **uključuju seksualno nasilje u oružanom sukobu**. Velika većina predmeta seksualnog nasilja u oružanom sukobu, 28 od ukupno 53, u postupku je pred Sudom BiH.

Čak i sa značajnim smanjenjem broja potvrđenih optužnica na godišnjoj osnovi od 2014. godine na svim nivoima pravosuđa u BiH, **predmeti seksualnog nasilja u oružanom sukobu**, kao dio ukupnog broja potvrđenih optužnica, **čine otprilike jednu petinu novopotvrđenih optužnica**.

Sa preko 300 predmeta sa identifikovanim osumnjičenima koji još uvijek čekaju na procesuiranje i s obzirom na to da vrijeme doslovno ističe, pravosudni sistem – tužilaštva, sudovi i organi za provođenje zakona – moraju se fokusirati na okončavanje najsloženijih predmeta ratnih zločina i rješavanje zaostalih predmeta.

Nedostupnost optuženih sudovima predstavlja veliku prepreku okončanju gotovo polovine predmeta koji su u toku na svim nivoima pravosuđa u BiH. Od 234 predmeta u fazi optuženja na kraju 2023. godine, **122 optuženih u ukupno 110 predmeta nisu bili dostupni nadležnom sudu u BiH**, prvenstveno jer borave u inostranstvu, u državama bez mogućnosti izručenja. Nedostupnost optuženih je jednako prevalentna **u predmetima tužilaštava u fazi prije podizanja optužnice, od kojih skoro pola uključuju jednog ili više osumnjičenih za koje se pretpostavlja da se nalaze u inostranstvu**.

Predmeti ratnih zločina koji su u toku

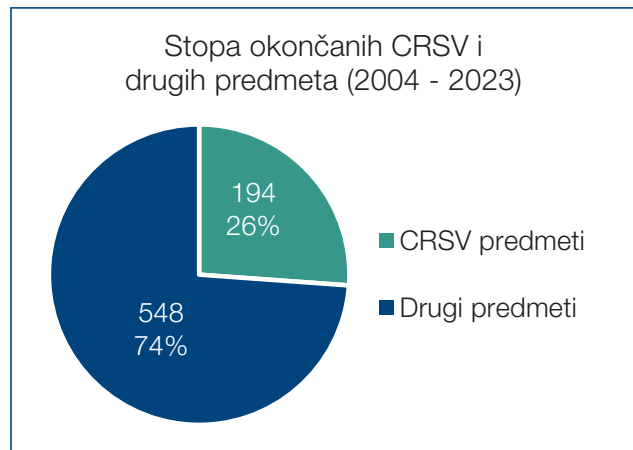

Okončani predmeti

Do kraja 2023. godine, domaće pravosudne institucije okončale su ukupno **742 predmeta ratnih zločina sa 1.136 optuženih**. Više od četvrtine okončanih predmeta ratnih zločina uključivalo je **seksualno nasilje u oružanom sukobu**, iznoseći **194 predmeta protiv 276 optužena**.⁸ Važno je primijetiti da je procenat procesuiranih predmeta ratnih zločina koji su uključivali seksualno nasilje u oružanom sukobu ostao dosljedno visok.

Uprkos značajnom broju presuđenih predmeta u 28 godina nakon završetka rata 1995. godine, 322 predmeta ratnih zločina (KTRZ) koji uključuju 2.880 poznatih osumnjičenih ostaju neriješeni do kraja 2023. godine. Bez obzira na ovaj broj neriješenih predmeta, godišnja stopa rješavanja predmeta naglo je opala nakon izbijanja pandemije COVID-19 i ostaje ispod predpandemijskog maksimuma od 67 predmeta protiv 96 optuženih.

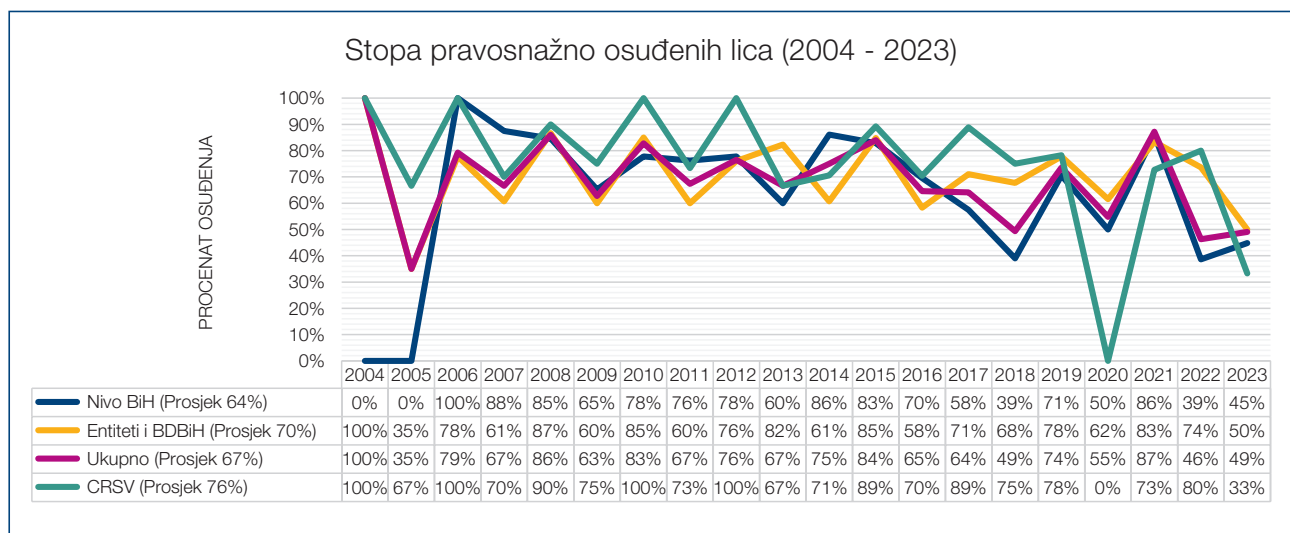
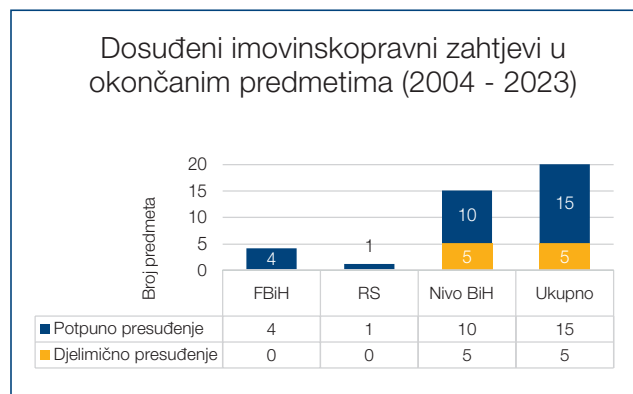
Među predmetima u kojima je donesena pravomoćna presuda, Misija sa zabrinutošću uočava sveukupni pad u broju predmeta okončanih osuđujućom presudom od 2016. godine. U 2022. i 2023. godini, prosječna stopa broja osuđenih lica pred svim sudovima pala je ispod 50%. Osim toga, od 2017. godine, stopa broja osuđenih lica na nivou BiH dosljedno je ispod prosječne stope na nivou entiteta. Iako oslobađajuće presude neminovno čine dio svakog pravosudnog sistema, ovaj zabrinjavajući trend mogao bi ukazivati na pad kvalitete istraga, optužnica i zastupanja i upravljanja optužnicama, posebno na nivou BiH.⁹ **U predmetima seksualnog nasilja u oružanom sukobu, i prosjek (76%) kao i, s**

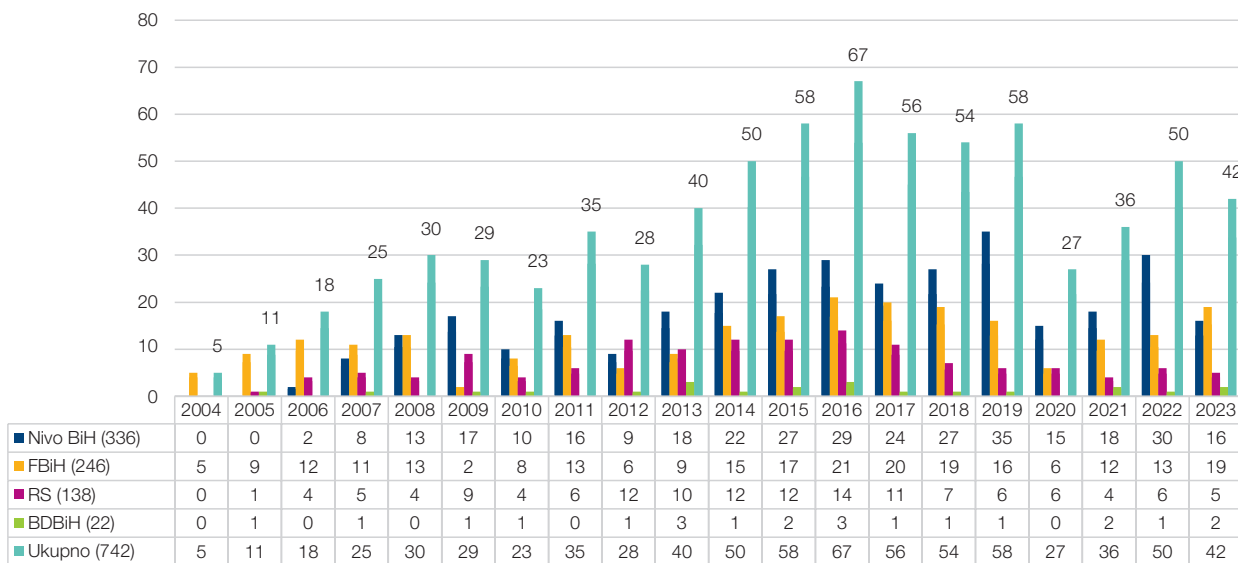
rijetkim izuzecima, godišnje stope broja osuđenih lica više su nego u drugim predmetima ratnih zločina.

Još jedan zabrinjavajući trend u presuđenim predmetima je općeprihvaćena praksa sudova prema kojoj se žrtve radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuju na parnični postupak iako imaju nadležnost i pravnu mogućnost propisanu zakonima o krivičnom postupku da to urade u okviru krivičnog postupka. **Od samo 20 predmeta u kojima je dosuđena naknada, 16 ih se odnosilo na seksualno nasilje u oružanom sukobu.**

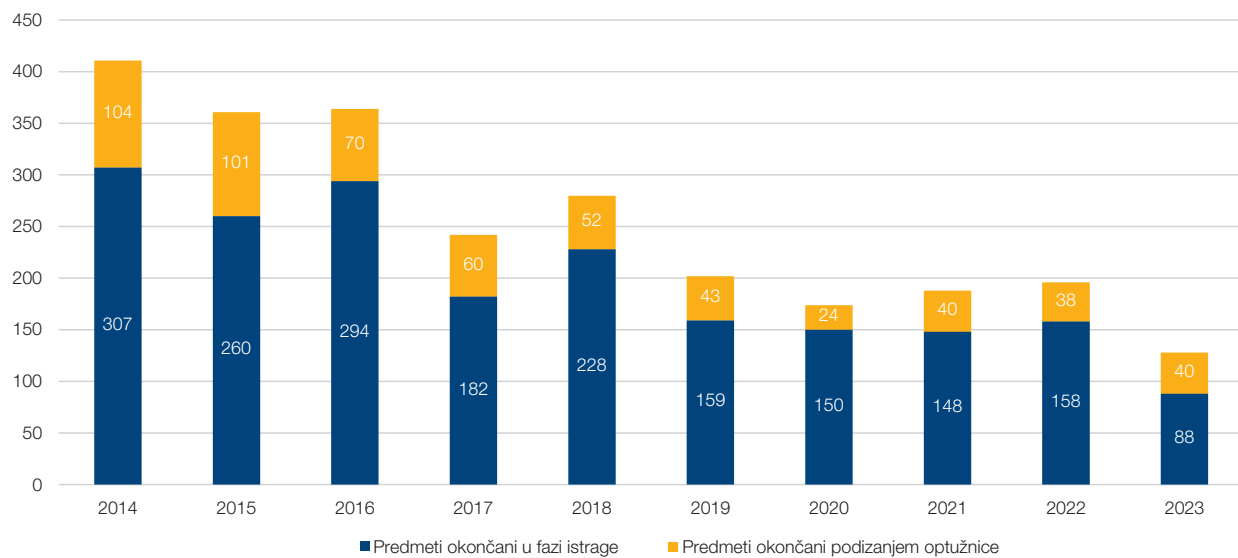
- 8 U svojim javnim izvještajima, Misija je analizirala različite aspekte istrage i krivičnog gonjenja predmeta seksualnog nasilja u oružanom sukobu pred domaćim pravosudnim institucijama. Vidjeti, *Postizanje pravde za žrtve seksualnog nasilja u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini* Justice: Napredak ostvaren pred sudovima u BiH od 2014. do 2016 (2017), *Borba protiv nekažnjivosti za seksualno nasilje u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini: postignuti napredak i izazovi – Analiza krivičnih postupaka pred Sudom Bosne i Hercegovine od 2005. do 2013. godine* (2014), i *Analiza krivičnih postupaka pred sudovima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH u periodu od 2004. do 2014. godine* (2015).
- 9 Vidjeti, između ostalog, *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rat na predmetima ratnih zločina u Bosni i Hercegovini* (2022), i *Upravljanje predmetima ratnih zločina u postupku pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine* (2019), kao i izvještaje sutkinje Joanne Korner, *Procesuiranje predmeta ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini* (2016) i *Unapređenje procesuiranja predmeta ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini – Izvještaj o napretku* (2020).

Okončani predmeti ratnih zločina (2004 – 2023)

Ukupan broj predmeta po prijavama u tužilaštvima (2014 - 2023)

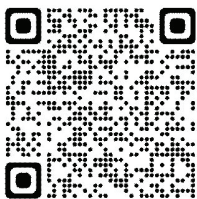
Ne rezultira svaki predmet u kojem se provodi istraga postupkom pred sudom. Mnogi od njih se okončaju u fazi istrage iz legitimnih razloga, kao što su nedostatak dokaza, smrt osumnjičenog ili smrt ključnog svjedoka. Od 2.546 riješenih prijava od 2014. godine, tužiocima su okončali 1.974 bez podizanja optužnice, između ostalog, donošenjem naredbe o obustavi ili neprovođenju istrage, ustupanjem predmeta drugim sudovima i tužilaštvima ili spajanjem predmeta. Iako se ovi načini okončanja predmeta često zanemaruju u odnosu

na presuđene predmete, oni ipak čine značajan udio u ukupnom obimu posla tužilaštava.

Iako je rok za provedbu Revidirane strategije produžen do kraja 2025. godine, malo je vjerovatno, s obzirom na preostale predmete, da će pravosuđe uspjeti završiti sve preostale predmete s poznatim osumnjičenima do tog roka. Misija će nastaviti sa praćenjem i analizom rada pravosudnih institucija na svim nivoima u BiH u njihovim naporima da riješe preostale predmete i tako ostvare pravdu za žrtve koje je još uvijek čekaju.

Za više informacija
skenirajte QR kod.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Fra Anđela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission to Bosnia and Herzegovina

